

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Ei

Perustelut tiiviisti

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) katsoo, että ehdotus on kokonaisuudessaan ongelmallinen eikä sellaisenaan kannatettava. Esityksen tavoitteet varhaisen tuen vahvistamisesta, palvelujärjestelmän selkeyttämisestä ja lastensuojelun kohdentamisesta viimesijaisiin tilanteisiin ovat sinänsä perusteltuja. Kuitenkin esityksessä on merkittäviä puutteita suhteessa siihen, miten lasten oikeudet ja tarpeet turvataan käytännössä. Esitys näyttyy varhaisen tuen vahvistamiselta vain paperilla. Päätökset tuesta ja palveluista tehdään huomattavalta osin jatkossa sosiaalihuoltolain nojalla sosiaalihuollon peruspalveluissa eikä lastensuojelussa. Kuitenkaan sosiaalihuollon peruspalvelujen voimavaroja ei vahvisteta, vaan niistä leikataan.

Lastensuojelulain uudistamisen pilkkominen useisiin erillisiin osiin ja lastensuojeluun merkittävästi vaikuttava samanaikaisen sosiaalihuoltolain mittava muuttaminen vaikeuttavat kokonaisarviointia ja heikentävät mahdollisuuksia arvioida vaikutuksia lapsen oikeuksiin kokonaisuutena. Pirstaleinen valmistelutapa tulee myös vaikeuttamaan lain soveltamista.

Keskeinen ongelma on, että lastensuojelun asiakkuuden kynnystä nostetaan samalla, kun lastensuojelulain asiakkaana olevia lapsia siirretään sosiaalihuoltolain piiriin ilman riittävää varmuutta siitä, että sosiaalihuollon perustason palvelut pystyvät vastaamaan kasvavaan ja

vaativampaan tuen tarpeeseen. Jo nykyinen kynnys on saattanut olla liian korkea, ja lasta ja perhettä on pidetty sosiaalihuoltolain mukaisessa asiakkuudessa liian pitkään myös tilanteissa, joissa muut viranomaiset ovat tuoneet esille vahvempien tukitoimien tarvetta.

Lastensuojelun asiakkuus kapenee ja suuri joukko erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia siirtyy sosiaalihuoltolain piiriin ilman varmuutta riittävän tuen, avun ja palvelujen saannista. Sääntelyratkaisu asettaa myös sosiaalihuollon ja lastensuojelun asiakkuudessa olevat lapset eri asemaan ilman riittäviä perusteluja.

Eryyisen ongelmallista on, että esityksestä puuttuu perusteellinen lapsivaikutusten arviointi. Näin laajan uudistuksen vaikutuksia lapsiin, lasten, kehitykseen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen sekä tuen saannin toteutumiseen ei ole riittävästi arvioitu kokonaisuutena, eikä myöskään sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain muutosten yhteisvaikutuksia.

MLL ei kannata vakiintuneen lastensuojelulain nimen muuttamista laiksi lapsen erityisestä suojelusta. Käsite lapsen erityinen suojelu on huomattavan laaja ja se kattaa merkittävästi enemmän asioita kuin lastensuojelu ja sen sijaishuolto.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei

Perustelut tiiviisti

MLL arvioi, että ehdotukset vastaavat esityksen tavoitteita vain osittain. Rakenteellisella ja hallinnollisella tasolla ehdotukset tukevat tavoitetta siirtää painopistettä varhaiseen tukeen. Käytännössä tavoitteiden toteutuminen kuitenkin riippuu ratkaisevasti käytettävissä olevista resursseista. Käsillä olevassa uudistuksessa eikä siihen kiinteästi liittyvässä sosiaalihuoltolain uudistuksessa lisätä hyvinvointialueiden resursseja vaan niitä leikataan. Tämä ja hyvinvointialueiden säästöpainet huomioon ottaen todennäköistä on, että hyvinvointialueilla on riittämättömästi resursseja sosiaalihuoltolain mukaisiin tukitoimiin, jolloin tavoite siirtää painopiste varhaiseen tukeen ei toteudu käytännössä.

Kuluvalla hallituskaudella on toteutettu mittavia leikkauksia sosiaaliturvaan, mitkä ovat lisänneet ja syventäneet lapsiperheköyhyyttä. Sosiaaliturvan leikkaukset ja peruspalvelujen karsiminen lisäävät korjaavien palvelujen tarvetta ja kustannuksia. Tällä hallituskaudella myös puolitetaan sote-järjestöjen valtionavustukset, mikä merkittävästi heikentää sote-järjestöjen kohtaavaa työtä ja mahdollisuuksia auttaa tuen tarpeessa olevia lapsia, nuoria ja lapsiperheitä.

MLL toteaa, että parhaillaan valmisteilla olevan sosiaalihuoltolain keskeiseksi tosiasialliseksi tavoitteeksi näyttäytyy hyvinvointialueiden järjestämisvastuun keventäminen ja kustannusten

karsiminen, mikä on ristiriidassa palvelujen oikea-aikaisuuden, saatavuuden ja laadun parantamista koskevien tavoitteiden kanssa. Tavoitteet varhaisesta tuesta ja palvelujen vaikuttavuuden parantamisesta eivät toteudu ilman riittävää moniammatillista osaamista ja palvelujen yhteensovittamista. Sosiaalihuoltolain muutosehdotukseen sisältyy merkittävä riski moniammatillisten rakenteiden heikkenemisestä ja erityisosaamisen kaventumisesta - muun muassa perhe- ja kasvatuseuvonnan poistaminen laista – voi vaikeuttaa tuen tarpeiden varhaista tunnistamista. Sekä sosiaalihuoltolain muutoksen että käsillä olevan lakiesityksen vaikutukset voivat monin osin olla päinvastaisia kuin sille asetetut tavoitteet. Varhainen tuki voi heikentyä, palvelujen saatavuus vaikeutua ja asiakkaiden oikeusturva heikentyä (Ks. MLL:n lausunto STM:lle 19.5.2026 <https://www.mll.fi/kannanotot-ja-lausunnot/mlln-lausunto-hallituksen-esitysluonnokseen-laiksi-sosiaalihuoltolain-ja-siihen-liittyvien-lakien-muuttamisesta/>),

Lastensuojelun asiakkuuden kynnyistä nostetaan tasolle, joka käytännössä vastaa huostaanoton edellytyksiä. Tämä voi johtaa siihen, että tukea tarjotaan vasta hyvin myöhäisessä vaiheessa. Tämä on ristiriidassa lapsen edun kanssa, sillä oikea-aikainen tuki edellyttää mahdollisuutta puuttua tilanteisiin riittävän varhain. Nykyisin lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa olevia lapsia ohjattaisiin jatkossa ohjautuisi perustason palveluihin vailla niiden riittävää resursointia.

Osa ehdotuksista, kuten asiakasmitoituksen joustavoittaminen ja henkilöstörakenteen väljennykset, voivat heikentää palvelujen laatua ja lapsen oikeuksien toteutumista. Ilman riittäviä lisäresursseja ja vahvistettua osaamista perustason palveluissa on suuri riski, että tukea ja palveluja saadaan aiempaa niukemmin, jolloin ongelmiin ei saada vaikuttavaa apua.

3. Mikä seuraavista vaihtoehdoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Rajatumpi uudistus (esim. pelkkä ilmoitus- ja arviointikäytäntöjen täsmentäminen)

Perustelut tiiviisti

Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välistä rajapintaa tulee selkeyttää. Ehdotettu ratkaisu, jossa lastensuojelun asiakkuuden kynnyistä nostetaan lähelle huostaanoton tasoa, ei kuitenkaan turvaa lapsen oikeuksien ja tarpeiden toteutumista. Riittäviin tukitoimiin ei ole sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa useinkaan voimavaroja, vaikka uudistuksen jälkeen entistä vaikeammassa tilanteessa olevia lapsia ohjautuu niihin. Vaatimukset osaamisesta ja tuen intensiivisyydestä kasvavat, mutta niihin ei pystytä niihin vastaamaan.

MLL pitää tärkeänä, että kaikki lastensuojeluilmoitukset ja ennakkolliset lastensuojeluilmoitukset käsittelee sosiaalityöntekijä, jolla on kokemusta lastensuojelusta. Tällä varmistettaisiin, että lapsi ja perhe ohjautuvat oikeaan asiakkuuteen ja palveluihin ja saavat riittävää tukea ja apua.

Lainsäädännön toimeenpano tarvitsee vahvaa kansallista ohjausta ja tukea mukaan lukien lainsäädäntömuutoksia koskevat koulutukset. Ilman niitä lain soveltamisen alueellinen eriytyminen kasvaa ja lasten ja perheiden oikeus yhdenvertaisiin palveluihin heikkenee.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

MLL ei kannata vakiintuneen lastensuojelulain nimen muuttamista laiksi lapsen erityisestä suojelusta. Esityksessä ei ole riittävästi avattu eikä perusteltu, miksi nimenmuutos olisi tarpeen tai miten se selkeyttäisi sääntelyä. Käsite lapsen erityinen suojelu on huomattavan laaja ja se kattaa merkittävästi enemmän asioita kuin lastensuojelulain soveltamisalan ulottuen myös muihin lapsia koskeviin toimiin, palveluihin ja rakenteisiin yhteiskunnassa.

MLL katsoo, että lapsen edun arviointia tulisi täsmentää laissa muun muassa ottaen huomioon YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 lapsen edun ensisijaisuudesta. Lapsen edun käsite jää edelleen liian tulkinnanvaraiseksi ilman riittävä ohjausta sen soveltamiseen. Lapsen etu saa sisältönsä lapsen oikeuksista ja tarpeista. Lain ja sen perustelujen tulee ohjata selkeästi arvioimaan lapsen etua systemaattisesti lapsen oikeuksiin ja tarpeisiin perustuen.

Vastuunjako eri toimijoiden välillä on osin epäselvä, mikä voi heikentää lapsen oikeusturvaa ja johtaa eroihin tulkintakäytännössä. Sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely ei sisällä lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun vastaavalla tavalla kuin nyt käsillä olevassa esityksessä. Lapsen oikeuksien näkökulmasta on välttämätöntä, että myös sosiaalihuoltolain piirissä olevien lasten suojelutarve tunnustetaan ja turvataan riittävällä tavalla.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

MLL arvioi, että lastensuojelun asiakkuudet alkavat jatkossa myöhemmin ja päättyvät aiemmin. Tämä sisältää merkittävän riskin, että lapsi ei saa riittävä tukea ja palveluita ajoissa. Erityisen ongelmallisia ovat siirtymävaiheet palvelusta toiseen.

Asiakkuutta päätettäessä tulee laissa nimenomaisesti todeta sosiaalityöntekijän arvioineen, että lapsen hyvinvointi saadaan turvattua muilla palveluilla ilman lastensuojelun asiakkuutta. Nyt asia tuodaan esiin vain perusteluissa, mikä ei ole riittävä.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL ei kannata lapsen asioista vastavan sosiaalityöntekijän asiakasmitoituksen (35) joustavoittamista. Lapsen oikeus yksilölliseen, riittävään ja laadukkaaseen tukeen edellyttää, että sosiaalityöntekijällä on riittävästi aikaa kohdata lapsi ja perehtyä hänen tilanteeseensa.

On olemassa riski, että tilapäiseksi tarkoitettu jousto muuttuu pysyväksi käytännöksi etenkin pahimmin resurssivajetta kärsivillä hyvinvointialueilla. Joustamisen enimmäiskesto tulisi määritellä laissa, jotta asiakasmitoitus toteutuisi käytännössä. Lisäksi hyvinvointialueille tulisi asettaa seurantavelvoite, jotta poikkeukseksi tarkoitettua menettelyä ei tule pysyvää käytäntöä. Tarvitaan kansallista ohjausta myös siitä, millä kriteereillä poikkeaminen olisi sallittua, jotta soveltamiskäytäntö ei eriydy hyvinvointialueiden välillä.

MLL toteaa samalla, että sosiaalihuoltolakiin ehdotettu asiakasmäärän enimmäistaso (47) on liian korkea suhteessa työn vaativuuteen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten tilanteet edellyttävät usein tiivistä ja pitkäjänteistä työskentelyä, monialaista yhteistyötä sekä palvelujen yhteensovittamista. Liian korkea asiakasmäärä heikentää mahdollisuuksia kohdata lasta riittävästi, seurata tilanteen kehittymistä ja vastata tuen tarpeisiin oikea-aikaisesti.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL pitää tärkeänä, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän rooli säilyy vahvana ja lapsikeskeisenä. Ehdotuksessa on myönteistä lapsen edun ja osallisuuden korostuminen sekä monialaisen yhteistyön velvoittavuus.

Samalla on kuitenkin riski, että tehtävien hajautuminen etäännyttää sosiaalityöntekijää lapsesta ja heikentää lapsen kanssa tehtävää työtä. Sosiaalityö ja -ohjaus ensisijaisena tukimuotona herättää kysymyksiä. Kun lastensuojelun asiakkuuden kynnystä nostetaan, lastensuojelussa ovat jatkossa kaikkein vaikeimmin oireilevat lapset, joiden tarpeiden ei voida olettaa olevan ratkaistavissa pelkästään sosiaalityön ja -ohjauksen keinoin, vaan niiden tukena tarvitaan monipuolisia palveluja ja muita tukitoimia.

Lapsen kodin ulkopuolelle sijoittamisen valvonnan velvollisuus on kirjattava selkeästi. Valvonnan ei tule jäädä yksin sen varaan, että lapsi ymmärtää kertoa mahdollisista epäkohdista omalle sosiaalityöntekijälleen.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

MLL pitää tärkeänä, että palvelujen järjestämisessä ja päätöksenteossa säilyy vahva yhteys lapsen tilanteeseen. Päätöksenteon eriytyminen asiakastyöstä voi heikentää lapsen edun toteutumista, ja on varmistettava, että taloudelliset näkökohdat eivät ohjaa yksittäistä lasta koskevaa harkintaa.

Lapsen osallisuuden vahvistaminen on välttämätöntä. Tarvitaan koulutusta ja riittäviä resursseja, jotta lapsen oikeus tulla kuulluksi toteutuu aidosti. Tärkeää on myös varmistaa, että kasvokkainen vuorovaikutus lapsen ja sosiaalityöntekijän välillä toteutuu riittävästi.

MLL korostaa, että 12 §:n muotoilu moniammatillisen asiantuntemuksen käytettävissä olemisesta on liian väljä. Se ei takaa, että lastensuojelussa on tosiasiallisesti ja viivytyksettä saatavilla vaadittavaa erityisosaamista, esimerkiksi psykologin osaamista. Valmisteilla olevassa sosiaalihuoltolaissa ei ole riittävällä tavalla turvattu moniammatillista asiantuntemusta. Esimerkiksi kasvatusta- ja perheneuvonnan järjestämisvelvollisuuden poistaminen laissa heikentää tätä ja vaarantaa muun muassa psykologipalvelujen saatavuuden. Pelkästään monialaisen asiantuntijaelimien nimittäminen tai konsultaatiomahdollisuuden tarjoaminen muissa palveluissa toimivan asiantuntijan kautta ei ole riittävä.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kyllä. MLL pitää ehdotusta pääosin kannatettavana, koska se voi nopeuttaa lapsen tarvitseman tutkimuksen toteutumista. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa oikeusturva ja riittävä asiantuntemus päätöksenteossa.

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Osittain

Perustelut tiiviisti

MLL katsoo, että päätöksenteon selkeyttäminen on perusteltua, mutta esitykseen liittyy riski päätöksenteon hajautumisesta. Tämä voi johtaa siihen, että lapsen tilannetta arvioidaan ilman riittävä kokonaiskuvaa. Päätöksenteon tulee perustua lapsen kokonaisvaltaiseen arviointiin eikä se saa olla taloudellisten tekijöiden ohjaama.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL kannattaa edunvalvontaa koskevia uudistuksia. Kulukorvauksissa on huomioitava, että edunvalvojan tulee voida tavata lasta henkilökohtaisesti kahden kesken ja matkustaa sijaishuoltoon tarvittaessa. Erityisen tärkeää on vahvistaa edunvalvojen koulutusta ja valvontaa. Edunvalvoilta puuttuu usein riittävä koulutus tehtäviinsä, eikä toimintaa seurata kansallisesti. Tätä ei voi pitää hyväksyttävänä lasten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta. MLL korostaakin tarvetta kansalliselle ohjaukselle siitä, milloin edunvalvoja tulee hakea lapselle, ja millainen koulutus ja osaaminen edunvalvoilta edellytetään.

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

MLL korostaa, että lapsen osallisuus on keskeinen periaate eikä sen toteutuminen ei saa jäädä muodolliseksi. Lapsen mielipiteen selvittämisen tulee olla aitoa ja vaikuttaa päätöksentekoon. Osallisuus edellyttää lapsen ikä- ja kehitystason huomioimista sekä riittävää aikaa ja asiantuntemusta lapsen kohtaamiseen.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

MLL pitää tärkeänä, että lapsen ja sosiaalityöntekijän välinen suora vuorovaikutus toteutuu riittävällä tavalla kasvokkaisten tapaamisten kautta. Asiakassuunnitelman ajantasaisuus on keskeinen väline lapsen edun toteutumisen varmistamisessa, ja sen säännöllinen päivittäminen on turvattava sekä lausunnolla olevassa laissa että sosiaalihuoltolaissa. Kirjaamisen merkitys oikeusturvan kannalta on keskeinen, eikä kirjaamisvaatimuksia tule keventää. Perheen jälleenyhdistämistä koskeva työskentely tai sen puute perusteluineen on kirjattava asianmukaisella tavalla.

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL suhtautuu ehdotettuihin avohuollon muutoksiin kriittisesti. Avohuollon palvelut eivät ole nykyiselläänkään riittävän intensiivisiä vastaamaan lasten ja perheiden tarpeisiin. Kun lastensuojelun asiakkuuden kynnyksessä nousee, avohuollossa on jatkossa aiempaa vaikeammassa tilanteessa olevia lapsia. Sosiaalityö ja -ohjaus ensisijaisina tukimuotoina on monissa tilanteissa tarpeisiin näiden riittämättömiä.

Tuen viivästyminen heikentää lapsen oikeuksien toteutumista ja voi johtaa raskaampien toimenpiteiden tarpeeseen. Avohuollon keinovalikoimaa tulee kehittää ja monipuolistaa. Tarvitaan

nykyistä intensiivisempiä avohuollon tukitoimia, kuten ammatillisen tukihenkilötoiminnan vahvistamista.

MLL pitää erityisen huolestuttavana sitä, että samaan aikaan valmisteltava sosiaalihuoltolain uudistus antaa hyvinvointialueille laajan harkintavallan palvelujen toteuttamisessa samalla, kun hyvinvointialueiden taloudelliset paineet ovat merkittäviä. Tämä kasvattaa riskiä siitä, että varhaisen tuen palveluihin kohdistetaan liian vähän resursseja. Tällöin lapset ja perheet eivät saa tarvitsemaansa tukea ajoissa, mikä voi johtaa tilanteiden kriisiytymiseen ja lisätä sijaishuollon ja muiden vahvasti korjaavien palvelujen tarvetta.

Erytystä asiantuntemusta vaativien palvelujen saatavuus uhkaa heikentyä sosiaalihuoltolain uudistuksen myötä. Kasvatus- ja perheneuvonnan sekä muun moniammatillisen tuen roolin heikentyminen voi vaikeuttaa lasten kehitykseen, mielenterveyteen ja perhetilanteisiin liittyvien tuen tarpeiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan avun ja tuen järjestämistä. MLL katsoo, että sosiaalihuoltolakiin ehdotetun lapsiperhepalvelun tulee sisältää riittävä erityisosaaminen ja mahdollistaa moniammatillinen työskentely, jotta lasten ja perheiden tarpeisiin voidaan vastata vaikuttavasti. MLL pitää välttämättömänä perhe- ja kasvatusneuvonnan turvaamista sosiaalihuoltolaissa jatkossakin.

Esityksessä ei huomioida vammaisten lasten erityistilannetta. Vammaiset lapset ovat lastensuojelun avohuollon merkittävä asiakasryhmä, ja heidän tarpeisiinsa vastaaminen edellyttää erityisosaamista. Uuteen vammaispalvelulakiin sisältyy lapsen asumisen tuen säännöskokonaisuus, joka ohjaa siihen, että vammaisten lasten asumisen tuen tarpeisiin vastataan vammaispalveluilla eikä lastensuojelun sijaishuollolla. Tätä rajapintaa ja sen käytännön toimivuutta ei käsitellä esityksessä. Kehitysvammaisia ja autismikirjolla olevia lapsia ohjautuu edelleen lastensuojelun sijaishuoltoon tilanteissa, joissa oikea palvelu olisi vammaispalvelulain mukainen lapsen asumisen tuki.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL ei kannata kiireellisen sijoituksen jatkon enimmäiskeston lyhentämistä. Lyhyempi aikaraja voi heikentää arvioinnin laatua ja johtaa vääriin ratkaisuihin. Lapsen etu edellyttää riittävästi aikaa tilanteen kokonaisarvioon. Lainsäädäntöuudistuksen myötä lastensuojelun painottuessa viimesijaiseksi asiakkuudet voivat alkaa enenevässä määrin vasta kiireellisen sijoituksen kautta, jolloin myös muutostyöskentelylle tarvitaan aikaa. Kiireellinen sijoitus voi toimia tarvittavana interventiona, jolla saadaan vaikuttavia muutoksia aikaan.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL suhtautuu kriittisesti huostaanottoa koskeviin muutoksiin. Ehdotettu sääntely voi johtaa tarpeellisen huostaanoton viivästymiseen tilanteissa, joissa tarvittavia palveluja ei ole saatavilla. On erityisen ongelmallista, että huostaanottopäätös kytkeytyy toisen hallinnonalan viranomaisen arvioitavana olevaan asiaan, kuten lastenpsykiatrian palvelujen riittävyyteen.

Laillisuusvalvonnassa on monesti nostettu esille lastensuojelun ja lasten psykiatrisen hoidon rajapintaan liittyvät haasteet. Lastensuojelu ja sen sijaishuolto joutuu paikkaamaan lasten- ja nuorisopsykiatrian resurssivajetta. Terveystieteiden huoltolaissa on vahvistettava lapsen oikeutta saada tarvitsemansa terveystieteiden palvelut.

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL pitää valvonnan selkeyttämistä tarpeellisena. Esitys ei kuitenkaan riittävästi ratkaise valvontaan liittyviä ongelmia. Valvontavastuut jäävät osin epäselviksi. Erityisesti perhehoidon valvonnassa on tunnistettu vakavia puutteita myös laillisuusvalvonnassa. Sijoitetun lapsen lapsikohtainen valvonta ei voi jäädä yksin sen varaan, että lapsi ymmärtää kertoa epäkohdista sosiaalityöntekijälleen.

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL suhtautuu kriittisesti henkilöstömitoituksen löyhentämiseen. Muutos voi heikentää turvallisuutta, huolenpidon laatua ja mahdollisuuksia rakentaa pysyviä ihmissuhteita. Tämä on ristiriidassa lasten kasvavien ja monimutkaistuvien tuen tarpeiden kanssa. Lastensuojelusiakuuden kynnysnousesta laitoksissa olevilla lapsilla on entistä haastavammat tilanteet.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

MLL pitää turvahenkilöitä koskevaa sääntelyä erittäin ongelmallisena. Sääntelyn tarve on sinänsä ymmärrettävä, ja lailla säätäminen on oikea lähtökohta. Kuitenkin ehdotettuun sääntelyyn liittyy merkittäviä riskejä lapsen oikeuksien ja hyvinvoinnin kannalta.

Riskinä on, että turvahenkilöiden lisääminen osaksi laitosten arkea normalisoi turvallisuushenkilöstön käytön, mikä voi heikentää lastensuojelulaitosten kuntouttavaa otetta. Turvahenkilöitä ei tulisi käyttää vakituisissa perustason laitoksissa. Sääntely tulee valmistella uudelleen huolellisella perus- ja ihmisoikeusarvioinnilla.

On myös erittäin ongelmallista, että turvahenkilöitä koskevaa sääntelyä ei ole arvioitu huolellisesti sen kannalta, onko tehtävässä kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä, jota ei voida antaa muulle kuin viranomaiselle (PL 124 §). Perustuslain mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttönä pidetään esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua merkittäväällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Tällaisia valtuuksia ei saa antaa muille kuin viranomaisille.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

MLL korostaa, että rajoitustoimien tulee olla viimesijaisia ja tarkkarajaisesti säädeltyjä. Voimankäytön laajentamiseen liittyy merkittäviä oikeusturvariskejä. Yhteydenpidon rajoittamista ja henkilöntarkastusta koskevien säännösten on oltava riittävän täsmällisiä, jotta lapsen perusoikeudet toteutuvat käytännössä.

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

MLL on huolissaan jälkihuollon siirtämisestä sosiaalihuoltolain piiriin. Tämä voi heikentää palvelujen saatavuutta ja erityisosaamista. Useilla hyvinvointialueilla jälkihuolto on organisatorisesti osa lastensuojelua, minkä ansiosta siirtymät sijais- ja jälkihuollon välillä ovat sujuvia. Uudessa mallissa nuori voi pudota palveluiden ulkopuolelle juuri, kun sijaishuolto päättyy.

Lainsäädäntöön tarvitaan selkeät kriteerit sille, milloin jälkihuolto-oikeus syntyy, jotta voidaan taata yhdenvertainen kohtelu. Jälkihuollon tulee olla subjektiivisiin oikeuksiin perustuva kokonaisuus. Nuorelle on turvattava riittävä tuki asumiseen, toimeentuloon koulutukseen sekä mielenterveyspalveluihin. Harkinnanvarainen jälkihuolto tulee säilyttää mahdollisuutena myös tilanteissa, joissa se ei lakisääteisesti syntyisi.

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantumista koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

MLL katsoo, että ehdotettu voimaantuloaikataulu on liian kireä. Uudistus edellyttää merkittäviä muutoksia palvelujen järjestämiseen ja toteuttamiseen sekä palvelurakenteisiin. Sosiaalihuoltolain uudistus ja lapsen erityisen suojelun lainsäädännön mukanaan tuomat muutokset vaativat sekä ammattihenkilöiden kouluttamista että palveluiden uudelleen järjestämistä. Näiden toteuttaminen vaatii aikaa ja suunnitelmallista toimeenpanoa. MLL esittää, että voimaantulolle varataan pidempi siirtymäaika.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

MLL pitää tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) rahoituksen turvaamista perusteltuna ja kannatettavana. Koulutuksellisen jatkumon turvaaminen on keskeinen osa lapsen edun mukaista sijaishuoltoa. TUVA-koulutuksen rahoituksen turvaaminen yksityisissä koulukodeissa on tärkeää yhdenvertaisuuden kannalta. Lapsen sijaishuoltopaikan ylläpitäjistä ei saa riippua se, onko lapsella tosiasiallinen mahdollisuus osallistua koulutukseen. MLL korostaa, että koulutuksen merkitys on erityisen suuri sijoitetuille lapsille ja nuorille, joilla on usein katkoksia opinnoissa. Koulutus on keskeinen tekijä itsenäistymisen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta.

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

MLL arvioi, että esitysluonnos ei anna riittävää ja oikeaa kuvaa lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista. Esitys nojaa oletukseen kustannussäästöjen nopeasta toteutumisesta, mitä ei voida pitää realistisena.

Lyhyellä aikavälillä henkilöstömitoituksen joustavoittaminen ja palvelujen suuntaaminen uudelleen voivat tuottaa joitakin säästöjä. On kuitenkin huomattava, että koska valtaosa lastensuojelun sijaishuollosta järjestetään yksityisenä palvelutuotantona, on epätodennäköistä, että sijoitusten kustannuksiin voitaisiin olennaisesti vaikuttaa kesken voimassa olevien sopimuskausien. Esitys perustuu tältä osin oletukselle säästöjen nopeasta toteutumisesta, jota ei voida pitää perusteltuna.

Pitkällä aikavälillä julkisen talouden kustannukset tulevat lakiuudistuksen ja siihen liittyvä sosiaalihuoltolakiuudistuksen myötä todennäköisesti kasvamaan. Uudistuksilla ei lisätä, vaan vähennetään perustason palvelujen voimavaroja. Näin ollen varhainen tuki ei toimi riittävällä tavalla, jolloin raskaampien ja kalliimpien toimenpiteiden tarve kasvaa, mikä lisää merkittävästi kustannuksia. Riittämätön panostus perustason sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin tulee pitkällä aikavälillä yhteiskunnalle kalliiksi, kun lapset, nuoret ja perheet eivät saa riittävää tukea ajoissa ja ongelmat pääsevät vaikeutumaan ja kasautumaan riittämättömän tuen vuoksi.

Erytisen ongelmallista on, että esitysluonnoksessa ehdotetaan hyvinvointialueiden rahoitukseen kohdistuvia leikkauksia nopealla aikataululla – ennen kuin mahdolliset säästövaikutukset ovat aidosti realisoituneet. Tämä muodostaa merkittävän riskin lakimuutosten hallitulle, vaikuttavalle ja lapsen edun mukaiselle toteuttamiselle. Rahoituksen leikkaaminen ennaikaisesti voi heikentää palvelujen saatavuutta ja laatua sekä paradoksaalisesti lisätä kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Esitysluonnoksessa ei myöskään ole riittävästi arvioitu ehdotettujen säästöjen vaikutuksia lapsen edun toteutumisen näkökulmasta. Säästöjen lapsivaikutusten arviointi jää puutteelliseksi.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

Esitysluonnoksen 38 §:n 3 momenttiin kirjattu tarkennus perhehoitolain mukaisten korvausten maksamisesta läheisverkostoon sijoitettaessa on MLL:n näkemyksen mukaan perusteltu. Se voi edistää läheisverkostokartoitusten tekemistä ja lisätä läheissijoitusten määrää.

On kuitenkin tärkeää, ettei säästötavoite ohjaa läheisverkostoratkaisujen valintaa lapsen edun kustannuksella. Kuten MLL on todennut kohdan 13 yhteydessä, läheisverkostoon perustuvat ratkaisut edellyttävät ammatillista tukea, riittävää taloudellista korvausta sekä tiivistä seurantaa.

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

MLL arvioi, että esitysluonnos ei anna riittävää ja oikeaa kuvaa lakiehdotuksen muista vaikutuksista. Erityisesti lapsivaikutusten arviointi on riittämätön ja puutteellinen. Näin laajan uudistuksen vaikutuksia lapsiin – heidän palvelujen ja tuen saantiinsa, turvallisuuteensa, kehitykseensä ja hyvinvointiinsa – ei ole arvioitu riittävästi eikä sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain muutosten yhteisvaikutuksia ole tarkasteltu riittävällä tavalla.

Uudistuksen myötä yhä suurempi osa erityistä tukea tarvitsevista lapsista siirtyy sosiaalihuoltolain piiriin, jossa lasten tuen saanti heikompi. Tätä siirtymää ei ole analysoitu riittävästi sen kannalta, miten se vaikuttaa lasten palvelujen ja tuen sisältöön ja vaikuttavuuteen. Esitys sisältää myös merkittäviä vaikutuksia valvontaviranomaisille, erityisesti Lupa- ja valvontaviraston toimintaan. Näitä vaikutuksia ei ole esitysluonnoksessa riittävällä tarkkuudella arvioitu, eikä valvontaviranomaisten resurssitarpeita ole selvitetty.

Lisäksi turvahenkilösääntelyn perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia ei ole arvioitu riittävällä tavalla, mikä on merkittävä puute ottaen huomioon, että ehdotettu sääntely koskee lasten perusoikeuksiin – henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen – kajoamista laitospäristössä.

27. Vapaamuotoiset huomiot

MLL korostaa, että lastensuojelulain uudistuksen keskeisen lähtökohta tulee olla lapsen oikeuksien toteutumisen parantaminen eikä lyhytnäköisten säästöjen toteuttaminen. Tämä edellyttää kokonaisuutena, että:

- Lapsen etu asetetaan aidosti ensisijaiseksi myös lakiuudistuksen keinoissa. Lyhytnäköiset säästötavoitteet, jotka eivät turvaa lasten ja lapsiperheiden riittävää tukea ja palveluita. Lapsen etu

saa sisältönsä lapsen oikeuksista ja tarpeista. Lyhytnäköinen säästäminen tuesta ja palveluista lisää sijaishuollon ja erikoissairaanhoidon tarvetta ja kustannuksia.

- Lapsivaikutukset arvioidaan perusteellisesti ennen lakiuudistuksen jatkovalmistelussa. Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain muutosten yhteisvaikutukset on myös arvioitava avoimesti ja huolellisesti.
- Lakiuudistuksen tavoitteiden mukainen toimeenpano varmistetaan. Tämä edellyttää, että palvelujen resursointi turvataan, erityisesti sosiaalihuollon perustason palveluissa, joihin siirtyy aiempaa vaativammassa tilanteessa olevia lapsia. Myös terveydenhuollon palvelujen voimavarat tulee turvata, jotta lain tavoitteet voivat toteutua.
- Lastensuojelun sekä lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon rajapintaa koskevat haasteet ratkaistaan ennen uudistuksen voimaantuloa. Tältä osin on varmistettava, ettei erityisen suojelun tarpeessa oleva lapsi missään tilanteessa jää vaille tarvitsemaansa hoitoa ja huolenpitoa.
- Kansallista ohjausta vahvistetaan palvelujen saannin ja laadun yhdenvertaisuuden varmistamiseksi. THL:n resursseja ohjaukseen vahvistetaan. Varmistetaan myös, että THL jatkaa perhekeskustoiminnan kansallista kehittämis- ja koordinaatiotyötä, minkä se lopetti vuoden 2025 lopussa.
- Sijaishuollon kokonaisrakennetta tarkastellaan systemaattisesti, mukaan lukien perhehoitolain uudistaminen. Perhehoidon tukea, ohjausta ja valvontaa vahvistetaan.

Ilman näitä toimia uudistukseen sisältyvä merkittävä riski lasten oikeuksien heikkenemisestä ja eriarvoisuuden kasvusta. Lainsäädäntömuutosten onnistunut toimeenpano edellyttää riittäviä voimavaroja sekä koulutusta, ohjausta ja muuta toimeenpanon tukea, jotta ammattilaiset kykenevät soveltamaan uutta sääntelyä yhdenmukaisesti ja lapsen edun mukaisesti.

MLL ei kannata vakiintuneen lastensuojelulain nimen muuttamista laiksi lapsen erityisestä suojelusta. Käsite lapsen erityinen suojelu on laaja kattaen merkittävästi enemmän asioita kuin lastensuojelu ja sen sijaishuolto.

livonen Esa
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry